

مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت
کتاب پنجم آشنایی با بیماری های شایع

هاری

معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی استان گیلان

گروه گسترش شبکه
گروه پیشگیری و مبارزه با بیماری ها

سرشناسه: حاجی ابراهیمی، زهرا، ۱۳۴۷ -

عنوان و نام پدیدآور: هاری

مشخصات نشر: گرگان : پیک ریحان ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۴۴ ص. : مصور (رنگی) جدول ؛ ۲۹×۲۲ س م.

فروست: مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت. آشنایی با بیماری های شایع ؛ ۵

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۸۷-۳۵-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبای مختصر.

یادداشت: فهرستنویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.

یادداشت: با همکاری محمدعلی پورعباسی، سیده فاطمه حسینی رستمی، فاطمه سرابی،

فاطمه نورآبادی، شیرعلی میرداری وطن، مهرعلی محمدی فرد.

شناسه افزوده: باقری، علی ۱۳۴۶ -

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۲۶۵۶۰

هاری

(از مجموعه آموزش داوطلبان سلامت)

کتاب پنجم : آشنایی با بیماریهای شایع

تألیف : زهرا حاجی ابراهیمی، دکتر علی باقری

با همکاری: دکتر محمدعلی پور عباسی، سیده فاطمه حسینی رستمی، فاطمه سرابی، فاطمه

نورآبادی، شیرعلی میرداری وطن، مهرعلی محمدی فرد

زیر نظر: دکتر محمد رضا هنرور: سرپرست معاونت بهداشتی و رئیس مرکز بهداشت

استان گلستان

دکتر سید مهدی صداقت: معاون فنی مرکز بهداشت استان

دکتر حمیدرضا کمالی نیا: سرپرست گروه پیشگیری و مبارزه با بیماریهای استان

کارشناس فنی: دکتر علی باقری: کارشناس گروه پیشگیری و مبارزه با بیماریهای استان

گلستان

بازبینی نهایی و طراحی بخش ارزشیابی: زهرا حاجی ابراهیمی کارشناس جلب

مشارکت های مردمی استان گلستان

انتشارات: پیک ریحان گرگان

نوبت چاپ: اول / سال ۱۳۹۴ / ۴۴ صفحه

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۸۷-۳۵-۸

پیشگفتار

هاری یکی از مهمترین بیماری‌های مشترک بین حیوان و انسان است و همه ساله در نقاط مختلف جهان، میلیون‌ها انسان بر اثر گزش حیوانات در معرض ابتلا به این بیماری می‌باشند. خوشبختانه با وجود افزایش موارد حیوان گزیدگی انسانی، موارد ابتلای انسان به بیماری‌های کاهش یافته است.

ایران از نظر بروز بیماری‌های در جهان جزو کشورهایی است که بیماری هم در حیوانات وحشی و هم در حیوانات اهلی دیده می‌شود. این بیماری در ایران هنوز یکی از معضلات بهداشتی درمانی می‌باشد و تقریباً همه استانها کم و بیش به این بیماری آلوده هستند. این بیماری کشنده است و ای با انبوه به موقع واکسیناسیون می‌توان از ابتلای حیوان و انسان به آن جلوگیری کرد و برای پیشگیری از حیوان گزیدگی و ابتلای افراد، آموزش جامعه در این زمینه ضروری می‌باشد.

بنا براین با هدف آموزش همگانی و بالا بردن شناخت همه مردم از این بیماری بخصوص داوطلبان سلامت، این مجموعه فراهم شده است تا از این طریق داوطلبان سلامت بتوانند پس از مطالعه این کتاب اطلاعات آن را به خانوارهای تحت پوشش خود انتقال داده و نسبت به پیشگیری و کنترل بیماری‌های مساعدت و همکاری نمایند.

امید آن که با همت والای این سرمایه‌های سلامت بتوانیم گامی محکم و موثر در راستای پیشگیری و کنترل بیماری‌های برداریم.

دکتر محمد رضا هنرور

سرپرست معاونت بهداشتی

ورئیس مرکز بهداشت استان

چگونه از این کتاب استفاده کنیم ؟

این کتاب از چه قسمت‌هایی تشکیل شده است ؟

■ **مقدمه:** در ابتدای کتاب، یک توضیح مختصر درباره موضوع آن آورده شده است تا بتوانید

با اهمیت موضوع و جنبه‌های مختلف آن آشنایی پیدا کنید.

■ **اهداف:** با مطالعه اهداف خواهید دانست که پس از پایان آموزش این کتاب، چه آگاهی‌ها

و مهارتهایی به دست خواهید آورد.

■ **کاربردها:** با مطالعه این قسمت از برخی از کاربردهای مطالب این کتاب مطلع خواهید شد.

بعضی این کارها را می‌توان تنها با انجام داد ولی بعضی از آنها به اقدام گروهی شما نیاز دارد.

این فعالیت‌ها فقط چند پیشنهاد هستند. ده‌ها کاربرد دیگر وجود دارد که به فکر شما و

همکارانتان خواهد رسید و می‌توانید به این فهرست اضافه کنید.

■ **اطلاعات مورد نیاز از محله:** از آن‌ها که شما رابطان در جریان آموزش خود باید برای

آموزش مردم محله برنامه‌ریزی کنید، لازم است مردم محله تان را بهتر بشناسید، باورها و

سنت‌های خوب و بد مردم را تشخیص دهید و نیازهای آن‌ها را بدانید.

برای این منظور بحث‌هایی در لابلای درس‌هایتان قرار داده شده که «در محله» نامیده شده‌اند. برای

اینکه بحث‌های «در محله» به واقعیت نزدیکتر باشند، لازم است شما قبل از جلسه بحث، اطلاعاتی

از مردم محله بدست بیاورید. سؤال‌هایی که در قسمت «اطلاعات مورد نیاز از محله» می‌بینید

خلاصه‌ای از سؤال‌های «در محله» است. هدف این قسمت آماده کردن شما برای بحث‌های بسیار

مهم «در محله» است.

با مطالعه این قسمت خواهید دانست که باید به چه مسائلی در روابط و رفتارهای مردم بیشتر دقت کنید.

■ **درس‌ها:** مطالب این کتاب به صورت پاسخ چند سؤال مرتب شده است. برای روشن شدن موضوع در پاسخ هر سؤال یک یا چند درس طراحی شده است. هر درس این کتاب از یک یا چند فعالیت آموزشی تشکیل شده است که با علامت ▼ مشخص شده اند. این فعالیت‌های آموزشی انواع مختلفی دارند، از جمله:

☐ بحث عمومی	☐ یک مشورت
☐ کارگروهی	☐ کار عملی
☐ یک یا چند مسئله	☐ بررسی نمونه
☐ مشاهده	☐ اجرای تصویری
☐ بازدید	☐ داستان ناتمام

این فعالیت‌ها برای یادگیری، استنی‌های بهداشتی و کسب مهارت‌های عملی در هر درس گنجانده شده‌اند و در این فعالیت‌ها، شما کمک خواهید کرد تا تجربه، احساس و فکر خود را با سایر رابطين در میان بگذاريد.

در انتهای هر درس چند دانستنی بهداشتی وجود دارد که در داخل یک مربع خاکستری آورده شده است. انتظار می‌رود این دانستنی‌ها را پس از پایان بحث و فعالیت در خاطر نگه دارید.

یک نوع خاص از فعالیت‌های آموزشی بحث‌های «در محله» است که در بالا توضیح داده شد. این بحث‌ها از مهمترین قسمت‌های کتاب هستند که کمک می‌کند مطالب کتاب به راقیت‌های جامعه شما نزدیکتر شود. نتیجه بحث‌های «در محله» در پایان دوره آموزشی این کتاب استفاده خواهد شد.

■ **تمرین انتقال پیام‌ها:** آخرین سؤالی که در این کتاب باید پاسخ بدهید آن است که :

«چگونه پیام‌هایتان را به مردم منتقل کنیم؟» فراموش نکنید که مهمترین انتظاری که نظام سلامت از شما دارد آن است که آموخته‌هایتان را حداقل در سه مرحله آموزش گروهی برای تمامی خانوارهای تحت پوشش خود منتقل نمایید. برای این کار باید برنامه ریزی و تمرین کرد. نتیجه بحث‌های «در محله» در این جلسات استفاده خواهد شد.

ابتدا باید مسائل مهم محله خود را شناسایی کنید و برای رفع آنها برنامه ریزی کنید. سپس به صورت گروهی برای تهیه پوستر، روزنامه دیواری، جزوه و... با یکدیگر همکاری خواهید کرد. برای اینکه بتوانید در مقابل مردم خوب سخنرانی کنید، باید تمرین «چهره به چهره» را انجام دهید و برای همکاران خودتان صحبت کنید. در آخر برای پیدا کردن مهارت کافی در گفتگو با مردم با «ایفای نقش» اشکالات ارتباطی خود را خواهید شناخت. آموزش این کتاب بدون برگزاری جلسات تمرین انتقال پیام‌ها ناقص است. از مربی خود بخواهید حداقل ۳ جلسه را برای این فعالیت‌ها اختصاص دهد.

■ خودآزمایی : پس از پایان آموزش هر کتاب، برای مطمئن شدن از یادگیری مطالب و

استفاده صحیح از آنها می‌توانید به سؤال‌های « خود آزمایی » پاسخ دهید.

سؤالهای «آیا می‌دانیم؟» مربوط به یادگیری دانستی‌های بهداشتی است.

سؤالهای «آیا می‌توانم؟» مربوط به مهارتهاست.

سؤالهای «آیا پیام‌ها را به مردم منتقل کرده‌ام؟» مربوط به فعالیت‌هایی است که باید برای آموزش مردم محله انجام شود.

سؤالهای «آیا کارهای ما مؤثر بوده است؟» مربوط به ارزشیابی فعالیت‌های شما است.

با پاسخ به این سؤالها می‌توانید میزان موفقیت خود را بسنجید و اشکالات کارتان را بشناسید.

■ چگونه فرآیند انتقال پیام‌های بهداشتی به مردم را ارزیابی کنیم؟

قبل از آموزش کتاب باید میزان آگاهی و نگرش ۱۰٪ از خانوارهای تحت پوشش خود را براساس سؤالات و چک لیست موجود در بخش پایش و ارزشیابی هر کتاب، بررسی نمایید و پس از پایان دوره آموزشی میزان افزایش دانش و نگرش ۱۰٪ خانوارهای تحت پوشش توسط مربی سنجیده شود.

چگونه این کتاب را انتخاب کنیم؟

اگر این کتاب اولین یا تنها کتابی است که از مجموعه آموزشی رابطان بهداشت می‌بینید، دست نگه دارید. این مجموعه بیش از ۳۰ جلد کتاب دارد و شما می‌توانید بر حسب وضعیت محله تان و با کمک مربی خود کتابهایی را انتخاب کنید که بیشتر مورد نیاز شماست، وقت را با کتابهایی که مورد نیازتان نیست از دست ندهید. در صفحه داخلی جلد این کتاب، قسمت‌های مختلف مجموعه آموزشی شما معرفی شده است.

در چه مواقعی می‌توان از این کتاب استفاده کرد؟

■ **در کلاس آموزش:** شما این کتاب را در جریان آموزش خود از مرکز بهداشتی درمانی دریافت خواهید کرد و طبق برنامه‌ای که مربی تنظیم می‌نماید، به تدریج آن را مطالعه خواهید نمود. مربی برای هر جلسه یک یا چند درس ۱۰ در نظر خواهد گرفت. پس از پایان درس‌ها طی سه جلسه یا بیشتر برای انتقال پیام‌ها به مردم تمرین خواهد کرد.

■ **در آموزش مردم:** شما می‌توانید پس از پایان آموزش خودتان از بحث‌ها و روش‌هایی که در این کتاب نوشته شده برای آموزش مردم محله استفاده کنید. بهتر است این روش‌ها را با شرایط فرهنگی محله تان مطابقت دهید. به علاوه شما می‌توانید از تصاویر و نکته‌های این کتاب در مواد آموزشی که تهیه می‌کنید استفاده ببرید.

■ **برای یادآوری:** اگر مدتی پس از پایان آموزش، نکته‌هایی را فراموش کرده باشید می‌توانید با مراجعه به مربع‌های خاکستری آنها را دوباره بخوانید.

و یک استفاده دیگر: شما می‌توانید این کتاب را برای مطالعه در اختیار خانواده و همسایگان خود قرار دهید.

فهرست

هاری	۶
اهداف	۶
کاربردها	۷
اطلاعات مورد نیاز از محله	۸
۱- چرا بیماری هاری اهمیت دارد؟	۹
الف - چرا باید به بیماری هاری توجه کرد؟	۹
۲- بیماری هاری چیست؟	۱۱
الف - بیماری هاری - گونه وجود می آید؟	۱۱
ب - عامل ایجاد بیماری هاری چیست؟	۱۳
پ - وضعیت آگاهی مردم محله شما در مورد بیماری هاری چگونه است؟	۱۵
ت - نحوه سرایت بیماری هاری کدام است؟	۱۶
ث - علائم و نشانه های بیماری هاری در حیوان و انسان کدام است؟	۱۹
۳- راههای پیشگیری از بیماری هاری کدام است؟	۲۳
الف - چگونه می توانیم از بروز حیوان گزیدگی پیشگیری کنیم؟	۲۳
ب - وضعیت بهداشت عمومی در ارتباط با بیماری هاری در محله شما چگونه است؟	۲۸
پ - چه اقداماتی را برای افراد حیوان گزیده میتوان انجام داد؟	۲۹
ت - چگونه می توان فرد حیوان گزیده را درمان نمود؟	۳۲
ث - وضعیت آگاهی مردم محله شما در مورد درمان بیماری هاری چگونه است؟	۳۶
۴- چگونه پیام هایمان را به مردم منتقل کنیم؟	۳۷
۵- خودآزمایی	۴۰
چگونه فرآیند انتقال پیام های بهداشتی به مردم را ارزیابی کنیم؟	۴۱
فهرست منابع	۴۲
پیوست ۱ پرسشنامه بررسی میزان آگاهی و عملکرد خانوارهای تحت پوشش داوطلب سلامت در زمینه هاری.....	۴۳

هاری

هاری یک بیماری عفونی حاد و کشنده ویروسی است که تمایل به سیستم عصبی دارد، وقتی ویروس به سیستم عصبی (مغزو نخاع) حمله می کند تقریباً همیشه موجب مرگ مجروحین می گردد، تمام پستانداران خونگرم اهلی و وحشی به بیماری هاری حساس هستند و می توانند موجب گسترش وسیع بیماری شوند. متأسفانه در صورت آشکار شدن علائم بیماری هیچ راه چاره درمانی برای بیمار وجود ندارد و منجر به مرگ خواهد شد، اما بیماری به راحتی قابل پیشگیری است به نحوی که هر شخصی که مورد گاز گرفتگی حیوان مشکوک قرار گرفته فوراً تحت مراقبت و اقدامات لازم قرار دهد از ظهور علائم و ایجاد بیماری در وی جلوگیری خواهد شد. لذا آشنایی بایماری هاری و راه های پیشگیری از حیوان گزیدگی از اهمیت ویژه ای برخوردار است امید است با مطالعه این کتاب سمن را فوت از خود در برابر این بیماری با انتقال آموخته های خود به دیگران بتوانید گامی موثر در پیشگیری و کنترل بیماری هاری بردارید.

اهداف

- پس از پایان جلسه های آموزشی این کتاب انتظار می رود:
- ۱- بیماری هاری را بشناسید.
 - ۲- نحوه سرایت بیماری هاری را بشناسید.
 - ۳- علائم ابتلا به بیماری هاری را بدانید.
 - ۴- روش های پیشگیری از ابتلا به بیماری هاری را بشناسید.
 - ۵- اقدامات لازم در مورد فرد حیوان گزیده را بدانید.
 - ۶- عوامل افزایش دهنده خطر ابتلا به بیماری هاری را بشناسید.
 - ۷- راه های کنترل بیماری هاری را در جامعه بدانید.

● کاربردها:

با یادگیری مطالب این کتاب خواهید توانست:

- ۱- خانوارهای تحت پوشش را با اهمیت بیماری‌های آشنا نمایید.
- ۲- به خانوارهای تحت پوشش در مورد خطر ابتلا به بیماری‌های آموزش دهید.
- ۳- راههای سرایت بیماری‌های را به خانوارهای تحت پوشش آموزش دهید.
- ۳- خانوارهای تحت پوشش را با علائم و نشانه‌های بیماری‌های آشنا نمایید.
- ۴- راههای پیشگیری از حیوان گزیدگی و ابتلا به بیماری‌های را به مردم آموزش دهید.
- ۵- اقدامات اولیه در زخم‌های گزیدگی را به مردم آموزش دهید.
- ۶- رعایت توصیه‌های بهداشتی در پیشگیری از حیوان گزیدگی را به دانش‌آموزان آموزش دهید.